

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi
LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Állattani, vadászati és halászati folgóirat.

»A TERMÉSZET« előfizetési ára

»HALÁSZAT« melléklapjával együtt
egy évre 6 korona.

»Halászat« külön, egy évre 3 korona.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A magyarországi pelékről.

Már a régi rómaiak asztalán ott találjuk, irodalmuk feljegyzései szerint, az általuk nagybecsült »glis«-pecsenyét, mint inyencz-étket, továbbá a tehetősebbek konyháinak tartozéka gyanánt a »glirarium«-okat, a melyekben a peléket tenyésztették és hizlalták, hogy lucullusi lakomáikra e nyalánkságot biztosítsák. Ez az állat hazánk majd minden lomberdejében föltalálható, mégis napjainkban, a szakembereket kivéve, nálunk a pelékről alig tud valaki. Ez a körülmény egyrészt arra vezethető vissza, hogy a magyar nem igen hódol a régi rómaiak gusztusának, másrészt, hogy a pelék, mint erdőközön élő s rendszert szórványos előfordulású, éjjeli állatok, nem könnyen tűnnek fel.

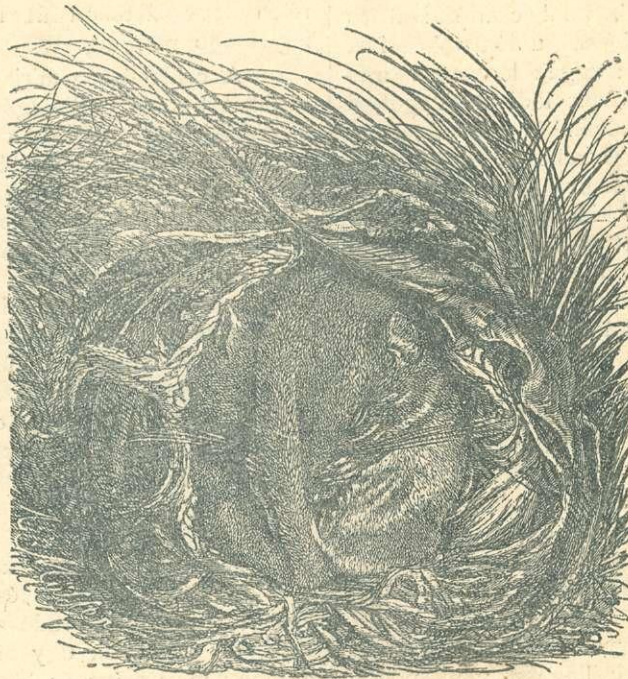
A pelék részint mókus-, részint egéridomú állatok;

hazánk területén négy faj él, a melyek a mókusok és egerek között szép átmeneti sorozatot alkotnak; egyik faj, a nagy pele, nagyobb testével s kétsoros szőrű farkával inkább mókus, mint egér; a sorozat

hátsó tagja, a mogyorós pele, már jóformán egértípus, a közélet körülbelül egérszámba is veszi, míg a többi két faj, a sorozatnak említett két szélső tagja között, átmeneti, középalak.

Különben minden pele, az egerekre emlékeztetőleg, jól fejlett, de gyéren szőrözött fülkagylóval van ellátva, farkuk ellenben dús szőrözött, a mi meg inkább a mókus-típusnak felel meg.

Közös vonásuk még a téli alvás, a mely alatt jellemzően összegömbölyödve fekszenek (1. ábra). Tenyészési területük főképp a dombvidékek lomberdei, különösen hazánk délibb vidékein. Nappal valamenyi rejtekben pihen, szürkületkor bújnak elő s a mókus



1-ső ábra. A MOGYORÓS PELE TÉLI ÁLOMBAN. (Félig kibontott fészek.)

ügyességére emlékeztetőleg kúsznak, szökdelnek és futnak.

Táplálékukat is a mókus módjára, ülve eszik. Rendszertani tekintetben a peléket a rágcsálók (Rodentia) rendjébe s itt a mókusokkal (Sciuridae) és az egerekkel (Muridae) párhuzamos csoportba, a pelék családjába (Myoxidae) sorolják s e családot a két előbbi közé helyezik.

Termetére és életmódjára nézve a mókusokra emlékeztető *nagy pele* (*Myoxus glis*



2-ik ábra.

A NAGY PELE.

Deiker rajza.

L.) (2-ik ábra.) kisebb példány nagyságú s ez volt arégeri rómaiak inyencz-peccsenyéje s Dél-Európában a szegényebb nép most is eszi. E tekintetben különben horvát testvéreinknél nem kell meszebbre mennünk, mert p. a zágrábi kerületi erdészeti hivatal jelentése szerint az 1888. év őszén a megye büköseiből s tölgyeseiből nem kevesebb, mint 3000 darab megölt pele került a zágrábi piacra, a

Az új csillag.

Irta: Kézdi-Kovács László.

A feneketlen világűr a maga végtelenségével, napkohóival, bolygó-gárdájával, hold-csatlósaival és őrzöngő szerelmeseként végig száguldó üstököseivel csak mese . . . a csillagász agyak kedvencz meseje . . . Egy nagy gyászkárpit földi a világot, a mire a halálban üdvözültek lelkéből szövődnek az új csillagok . . . A világgá rebtent öröm s a világba szállt fájdalom napról-napra ott küzd egymással s ha öröm kerekedik fölül, kiderül az ég. Csalfa színjátékú atómozok töltik be az űrt s hol rózsaszín az égbolt, hol búzavirágkék, hol fakó sárga, hol lángoló vörös, melynek lángja fokozként alszik ki s azután fájdalom sötét borúja kerekedik lassanként felül . . . s leszáll az éj . . .

A könyekből felhők lesznek. És minél többet sírt a világ, annál komorabb, annál kietlenebb fellegek gomolyodnak az égi kárpit felé . . . annál feketébb az éj . . . S ha a sok felleg visszazokogja az elkallódott könyeket, a mindenségben is valami csodás megkönnyebbülés észlelhető . . . biztató tűz villan fel a csillagok miriádjain s a hiú remények nagy konglomerátuma, a hold, kietlen pofájával fölfolakodik bohócnak a csillag-lelkek közé . . .

A csillagász mindezeket figyelmen kívül hagyja. Nem látja. Ügyet se vet reá. A csillagász nem poéta, hanem tudós, nem ábrándozik, hanem számít. Más világo-

kat keres az űrben, nem túlvilági lelkeket; a teleszkópon át hegyeket és tavakat kémlel, nem zsolozsmákat zengő angyalokat, a mik ott lebegnek a gyászkárpit mögött, hol a menyországba vezető út nyílik meg és visz végtelen lépcsőzeteken át föl . . . föl . . . az isteni szék legfelsőbb pontjáig.

A csillagász a miriádnnyi mértföldekre terjedő távolságokat kutatja, a bolygók kerengését és körforgását, az üstökösök pályafutását, a naprendszerek titkos szerkezetét . . . de ezt a titkot ép úgy eltakarja az égi kárpit, mint a menyek országába vezető utat, melyen czéltalanul kalandoz az emberi elme. A csillagász következtet; egy hangyát látva, a mammoth képét iparkodik belőle megformálni . . . a poéta érez és sugallatára hallgat, mely azt mondja: nem igaz, nincsenek oda fenn, se alattunk, se körülöttünk, sehol sincsenek más világok, csak lelkek . . . melyek úgy röpködnek, úgy villognak, úgy szállingóznak, mint az éjben szerte czikázó szentjános-bogárkák . . . s mikor már megúnták ezt a játékot, örök időkre föltelepednek az égi kárpitra, hogy onnan le-leragyanak reánk.

* * *

A csillagász is csak ember, ha szívesebben is jár a földfeletti régiókban és mikor annak az eget kémlelő csúnya, torzonborz tudósnak meghalt az egyetlen leánykája, — ő is csak úgy zokogott, mint a többi halandó, a kinek még szíve és könye van.

Négy éves, aranyfürtös, opál arcú, türkiz szemű

hol darabja 20—28 filléért kelt el! Az ókori glirariumok e lakójának felül hamu-szürke, alul fehér s a szeme körül fekete sávval ellátott bundáját napjainkban szűcsárúnak is feldolgozzák. Farka szőrözete a mokúséhoz hasonló fésűs állású, de keskenyebb. Ez a pele dombvidékeink s hegységeink lomberdeiben él s különösen a dunántúli vidék délnyugati megyéiben s Horvát-Szlavonországban van a legtöbb s némely tölgyesben s bükkösben, jó makkterméskor, igen nagy számban fordul elő. Az erdőkből ellátogat a közel fekvő gyümölcsösökbe is.

Eledele makk s más kisebb erdei mag, nedvdús gyümölcs, az erdei csemetekertekben csírázó magvak, a fiatalabb fák kérge, a melyet 2 mm. szélességű gyűrűkben, vagy vízszintesen menő párhuzamos csíkokban rág le; pusztítja az apró madarak tojásait s fiókáit.

Lakását faodúkbán, vagy ilyenek hiányában elhagyott madár-, vagy mókusfészkekben

üti fel, a melyeket puha anyagokkal kibélel, illetve átalakít. A nőstény júniusban 4—6 fiat hoz, a melyek, ha már a szemeik kinyíltak, csinos kis állatkák s színre szüleikhez egészen hasonlók.

Téli álmát, mely hosszú tél alkalmával 6—7 hónapig is eltart (Siebenschläfer), hasadékokban, faodúk-

ban, vagy földi üregekben alussza, a melyet e czéla mohával s más száraz növényrészszel vastagon kibélel. Téli álma nem folytonos, melegebb téli napokon közbe-közbe elő is búvik s ilyenkor a még ősszel valamely közeli faodúba csekélyebb mennyiségben egybegyűjtött élelemmel táplálkozik.

Bár az erdőszre és az erdők közelében lévő gyümölcsösökre káros állat, szórványos előfordulása következtében nálunk csak ott van jelentősége, a hol nagyon elszaporodott; a hol sok van, ott a peléket október elejétől Márton-napig fogják. Hosszú hegyes vesszőkkel a tölgy- és bükkfák odúiból kizavarják s a menekülő állatokat elfogják, vagy bottal agyonverik. Ezek az állatok ilyenkor jól megvannak hizva és zsírjukat a parasztok csizmáik bekenésére, vízhatlanná tételére, előszeretettel használják.

A hazai pelesorozat középalakjai: az erdei pele (*Myoxus dryas* Schreb.) és a kerti pele

(*Eliomys puercinus* L. = *Myoxus nitela* Schreb.). E két faj úgy a testnagyság s az egész külső, mint az életmód tekintetében is közel áll egymáshoz. Kisebb testnagyságuk folytán, daczára, hogy ezek is részint mókus-, részint egéralakok, az egértipushoz már közelebb állanak.



3-ik ábra. KERTI PELE.

Müller A. rajza.

és korall ajkú drágaság volt a kis Clarisse, a ki nagyon edesen tudta átölelni az apja nyakát s nyájasan cibálta a szakálát, a mikor a farszto éjjeli megfigyelések után hazatért pihenni . . . és parányi kacsóival a legyeket kergette róla, hogy ne háborgassák álmait. Azután egyszer csak az útálatos vén halál bezörgetett hozzájuk, mint valami görnyedező kapzsi kufár, a kinek arra a kis drágaságra fájdult meg a foga és erőszakkal magával vitte Mintha nem volna elég vén csont a világon, a kik még beléje is kapaszkodnának, csak már egyszer vinné őket . . . Da az útálatos halálnak arra a gyönyörű csecsebecsére esett a pillantása . . . Megfojtotta!

Az emberek azt rebesgették, hogy difteritisz ölte meg a kis gyermeket. A halál vigyorogva hagyta rájuk ezt a beszédet és csak azt várta, hogy eltemessék . . . Mikor a föld alá hantolták, őt is kilopta a koporsóból, mint a többit s egy marék hamut rakott helyébe . . . És elvitte a gyönyörű leánykát is oda az ő csodás birodalmába, mely a mindenség oceánjának egyes szigeteiből áll. Minden szigetnek más a népe . . . Az elsőt, a Merkurt, a gyermek-lelkek lakják. Csudaszép virágos kert az, melynek nagy, csillagpártás, harangos, bóbítás virágfürtjei között fehér, rózsaszín, aranyárga, halványkék, ibolyaszín, narancsvörös, tengerzöld és más-más színű pillangók libegnek. Ez a legtisztább lelkek pihenő állomása . . . A másik szigeten, a Vénuszon, a szerelmes lelkek tanyáznak. Árnyas lugasok és rózsás ligetek váltakoznak ott s alattuk olyan puha a pázsit, mintha pehelyből sarjadzott volna . . .

A harmadik szigetre, a vörös dícsfényben úszó Marszra, a harcok elhullott hőseinek s a véres áldozatoknak lelkei jutnak . . . A negyedik sziget, a mellékbolygókkal megáldott Szaturnusz, a szülők lelkeinek végső aziluma . . . A mérhetlen területű Jupiter az elhunyt milliomosok és szerencsejátékosoké . . . a kietlen Uranusz a rideg lelkeké s az örökös homályban libegő Neptun a gonoszok túlvilági börtöne . . .

A csillagászok hiába mondanák ezt el, csak a poétalélek érti meg.

És a kis Clarisse apja, mikor kizokogta fájdalmát leánykája sírhalma fölött, megint csak oda ült a nagy messzelátó elé, hogy a bolygók körforgását tanulmányozza, vagy a ködfoltokat és csillagképleteket vizsgálja . . . A képzelt vonalakat, melyek állítólag csatornarendszert képeznek, a túlvilági jegessarkokat és vulkánokat, a protuberanciákat és másféle tüneményeket . . . Hogy kimondhatlan, lélekölő számokban állapítsa meg az égi testek egymást közti távolságát, az üstökösök pályafutását, a meteorok esési sebességét, a fénysugarak rezgését és sok más mindenfélét, a mitől a poétaléleknek a haja is ég felé áll.

* * *

A mélységesen néma éjbe úgy bámult bele a messzelátó nagy lencséje, mint egy rettenetes szem, mely a bűnös lelkét kémleli.

Ott fenn, a halom tetején, hol a csillagda épülete meredt az ég felé, semmi se hallatszott az alvó földi

Megkülönböztetésük a következő:

Az *erdei pele* testnagysága (farkával együtt) eléri a 17 cm.-t, a fiatalok természetesen kisebbek; bundája fölül vörhenyesbarna, alul fehér, szeme körül fekete sáv vonul, a mely a *fülkagylóig nyúlik s ott végződik*; füle mögött egy szennyesfehér foltja van; kétsoros szőrözetű farka felül sötétbarnásszürke, alul fehér.

A *kerti pele* (3-ik ábra) testnagysága legfőlebb 14 cm., bundája fölül vörhenyes szürkésbarna, alul fehér; a szeme körüli fekete sáv a *nyak oldalain a fülek alá húzódik*; fülei mögött és előtt fehér, a vállán fekete foltja van; farkának tövefele szürkésbarna színű és rövidebb szőrözetű, a hegye-fele fölül fekete, alul fehér s kétsorosan álló hosszú szőrözettel.

Az imént említett két pele legnevezetesebb különbsége a földrajzi elterjedésben van; az erdei pele keleteurópai alak és Stajersország földrajzi hosszúsági vonalától nyugotra már nem él, jóllehet hazánk még rendes elterjedési területéhez tartozik, míg a kerti pele nyugateurópai faj s földrajzi elterjedésének keleti határa Közép-Európában épen hazánk területe.

A *kerti pele* jellemző tartózkodó helyei a dombvidékek fiatal lomberdei s cserjés helyei; megfordul az ilyenek közelében elterülő gyepükben, kertekben,



4-ik ábra. MOGYORÓS PELE. Müller A. rajza.

szőlőkben, sőt épületekben is. Nálunk a nagy pelénél sokkal ritkább. Magvakkal és nedvdús gyümölcsöcsel táplálkozik, megeszi a rovarokat, madártojásokat és fiókat, bemegy a kamrákba s ott a házi egér módjára sokfélélt megrág; a fiatal ágak kérgét 1 mm. keskeny csikokban lerágja.

Fészke leginkább elhagyott madárfészkekben van a fákban, ezt beboltozza és kibéleli; öregebb faodúkból lakik. A nőstény júniusban 4–6-ot fiadzik.

Télre faodúba, valamely használatlan kunyhóba, kerti házba, szénapadlásra, fali lyukba, madárfészkekbe sőt ezek hiányában földi lyukba mohából, száraz fűből és falevelektől vaczkot készít s ebben rendszerint családostul téli álomba merül. Téli álma nem mély, egyszermáskor ki is jár s ezért vaczka közelébe magvakat ez is gyűjt.

Főellenségei a menyétek, baglyok s házak körül a macska.

Az erdészre káros, kis testénél s ritkaságánál fogva azonban kevésbé jelentős; azokban a gyümölcsösökben és szőlőkben, a melyekben megfordul, károssá válhatik, mert több gyümölcsöt elrongál, mint a mennyit megenni képes. Ily helyeken fogót alkalmazunk: kisebb láda egyik oldalának a közepére készítünk 5 cm. átmérőjű kerek lyukat, vegyük ezt körül befelé csonkakúpszerűleg irányuló hegyes drótcső-

világ titkos neszéből. Egy-egy éjjeli pillangó koppant az üvegfalnak . . . egy-egy légy zsémbelődött a falon . . . s az is elhallgatott.

A messzelátó nagy szeme egyre csak nézte, bámulta a végtelen égboltot, melyről mindannyi apró szemecske kacsintgatott vissza reá. Úgy vibrált, nyugtalankodott, szinte kaczagott ott némelyik, mintha tréfálkozni akarna, mások meg mélán, az ártatlanság szendességével tekintettek alá, mintha a menyországban is őzikké lagnának . . . És a messzelátó lencséjében egyre több-több égi szem jelenik meg. Olyan lesz az ég boltja, mintha gyémánt-pikkelyek fődnék . . . de a csillagász elfordítja messzelátóját és egy mélyen fekvő pontra illeszti be, mely ott libeg a láthatár alján. A földről elszálló lelkek első állomása ez: a Merkur.

A csúnya, torzonborz szakállú tudóst nem valami titkos vágy vonzotta ezen égitest felé. Csak a bolygó körforgását tanulmányozta. Egy halvány foltra irányozta tekintetét, mely lassan-lassan elfordul a bolygó korongjával együtt . . . Ezt a foltot annyiszor figyelte már és olyan gyilkos hidegvérrel nézegette . . . De ez a folt mintha megnőtt volna ma. És egyre tágul. Széteszladoz, mint a színpadi fellegzet és egy csudaszép virágos kert tárul eléje, melynek nagy, csillagpártás, harangos, bóbítás virágfürtjei között tarka pillangók hátán édes arcú gyermekek játszadoznak . . . Milyen mesés látvány . . . Azután egy káprázatos tűzfolt libben a bolygó korongja elé. Mi ez? Egy új csillag? Még sohase látta!

És ez a csillag egyenesen rohan a Merkur felé.

Milyen nagyszerű fölfedezés! A legifjabb bolygó

összeütközik egy ismeretlen testtel! . . . Szinte reszket az izgatottságtól . . . Káprázó szemeit megtörli . . . Ah, az új csillagon is egy folt . . . A vigyorgó halál ül ott és ölében egy kis fejarcú gyermek, akit el-elringat . . . A kis Clarisse! . . . Clarisse!

. . . A mélységesen néma éjben olyan csudálatosan hangzik a csúnya, torzonborz tudós zokogása.

Szalonkavadászat a rétyi nyíren.

Ha drága hazánk tisztán székelylakta kies Háromszék-megye határát a Feketeügy folyónál szabadságharczunkból emlékezetessé vált kőkösi hídnál átlépi a vonaton utazó vadász, ki nemes szenvedélytől indítatva, kedves horszúcsőrű vendégünket választotta zsákmánya tárgyául, úgy gyakorlott szeme azonnal észreveszi, miszerint a szomszéd Uzon községtől fel keletnek Laborfalva, Réty községek mellett Nagy-Borosnyóig, csekély távolban a Feketeügy folyó balpartjától, több ezer holdnyi területen át nyír- és éger-bokros vonul. Ebben a fiatal erdőnek is nevezhető nyírben több száz tócsa van, melyek némelyikében a tavi rózsza (*Nymphaea thermalis*) is díszlik.

E tócsák széleit nagyobb részben sűrű éger-bokros övezi, melyeket különösen száraz ősszel, kedvencz kékvérű vendégünk előszeretettel keres fel, bővenelve itt fel táplálékát, mely főleg apró bogarakból áll.

Eltelkintve a hóolvadáskor itt észak felé vonuló vadlúd és számtalan kacsafaj látogatásától, utóbbiakból több faj itt is fészkel s így tavasszal párosodásig, valamint Jakab nap után a tavak befagyásáig emelik a rétyi nyír vadászgyönyöreit.

csokkal úgy, amint ezeket az egérfogók tetejére készítik s hogy a drótsúcsok között legfölebb 2.5 cm. átmérőjű kerek nyílás maradjon. Tegyük a ládába zamatos gyümölcsöt s ássuk úgy a földbe, hogy a lyuk felül földszintesen álljon.

Az erdei pele típusos tartózkodó helyei nálunk szintén a dombvidék lomberdei, de előfordul a síki erdőkben, erdőszéleken, cserjésekben, a közeli gyümölcsösökben és szőlőkben. Tápláléka hasonló a kerti peléhez. Cserjékre arasznyi átmérőjű fészket épít s nyáron ebben tartózkodik s itt hozza és neveli fel fiait, míg télire vagy faodúba, vagy a földbe húzódik s mohával kibélelt vackokban alszik téli álmat.

Pele-sorozatunk utolsó tagja, a *mogyorós pele*, (*Muscardinus avellanarius* L.) a házi egérhez hasonló idomú s nagyságú (4-ik ábra); színe szép világos okkersárga, csak a toroka fehér, farka egész hosszában sűrű, de rövid szőrözettel fődött.

Jóllehet e pele faj fő tartózkodóhelyei is a dombvidékek lomberdei, különösen fiatalabb tölgyesei és mogyorósai, de a magasabb hegységeink tenyveseiben is, fel 1500 m. tengerszín fölötti magasságig, valamint az alföldi erdőkben is előfordul s a hazánkban élő pele fajok között a leggyakoribb. Nem annyira a magas erdőket lakja, mint inkább a sarjerdőket, cserjéseket és bokros helyeket.

Száraz fűből bokrokra fészket épít s ebben nyár derekán 3—4 fiathoz. Eledele mogyoró, makk, bogyók; úgy látszik, állati eledelt nem eszik, de a fák kérgét vékony, gyűrűs csíkokban ez is lerágja, a mi azonban sem ennél, sem a nagyobb peléknél nem igen jelentős, mert a fák e keskeny kéregsebeket hamar beforrják.

Az avatatlan szem egyszerűen átsiklik eme, a valódi vadásznak erdei szalonkában (*Scolopax rusticola*) szószzerinti eldorádóján. Mert midőn a láthatár szélén égbenyúló Bucsecs, Királykő s a kisebb Csukás, Nagykö- és Deák-havasok tetején megvillan az első fehéren csillogó téli mez s mikor sivitvasírvá száguldoz végig Torjátói Háromszékmegyén át a Barcaság rónáin Zernestig, a Nagy-Királykő meredek aljáig a délorosz pusztákról a Nemere hegycsúcsnál hazánkba betörő zord éjszakai szél, mely az avaron kiszáradt kórót földig lehajtja s a tócsák sáteját zizegő sirásra fakasztja: akkor érkezett el ideje a rétyi nyírnek.

Mint ősszel a költöző, vándor-madár, melyeknek folytonos vonulása sokáig tart, úgy özönlik ide a puskások raja minden irányból s ha ma 20—30 lövöldözte ki egész töltény-készletét, holnap ugyanannyi jön megint s mindenikökből zsákmánnyal tér vissza, ha csak kissé jól kezeli fegyverét; s ha nem is hozott magával vizslát, pár hajtó fiúval is bőven kárpótolhatja fáradságát.

Mi vadászok jól tudjuk, hogy az erdei szalonka vonulása nem mindig egyforma, függővé lévén téve teljesen az időjárás viszonyoktól, melyhez semmiféle vándor-madár vonulása oly szoros összefüggésben nincsen, mint épen eme kedves madarunké.

Ha hirtelen nagy hó esik a havasokon és magas fenyvesekben, a következő napon az alantfekvő erdőszélek és bokrosok telve vannak erdei szalonkával.

Múlt év október vége felé is nagy hó esett a fentemlített havasokon és hegyeken s reggelre ébredve, a közeli hegyek

Téli álmat száraz növényrészekkel kibélelt faodúban, fagyökerek között, vagy más földi lyukban aluszsza. Kártétele csekély s legföljebb a mogyorósokban válik e csinos és fürge állatka érezhetővé.

Dr. Lovassy Sándor.



A bolha.

Míg a tetvek csak a tisztátlan és elhanyagolt emberen találják életfeltételüket, addig a bolha még a legmagasabb körökhöz tartozókat sem kiméli meg csipéseivel, ami nem is csoda, mert mindenütt, ahol sok ember együtt van, mint például a színházban, bálteremben, kávéházban, kaszárnyában, iskolában stb. ez a virgoncz kis állatka is ott található. A nőstény apró petéit leginkább a padló hasadékaiba, a szobák sarkaiba, ahonnan a port és szemetet csak nehezen lehet tökéletesen eltávolítani, fűrészporbá, szeméttbe, vagy más tisztátlan helyekre rakja. Ezekből a petékből nyáron 6, télen körülbelül 12 nap múlva kikel egy apró, fehéres színű, féregalakú lárva, mely a körülötte levő anyagokból táplálkozván, körülbelül 11 nap múlva eléri teljes nagyságát (3.5 mm.), mire azután bábbá változik; a bábból további 11 nap múlva kikel a teljesen kifejlett bolha. Az egész fejlődése tehát nyáron 28 napot vesz igénybe. Ha meggondoljuk, hogy egyetlen nőstény apránként körülbelül 800 petét képes rakni, nem fogunk azon csodálkozni, hogy ott, hol az ember tisztaságszerete fejlődésüknek gátat nem vet, elszaporodásuk majdnem határtalan. Ha a kifejlett állatot pontosabban akarjuk megvizsgálni, úgy nehányat köztilök egymás után kálilúggal, vízzel, alkohollal és terpentinolajjal úgy kezelünk, mint

és berkek is télies képet öltöttek magukra, mi a hőmérsék hirtelen alászállását is maga után vonta.

Azonnal tisztába jöttünk a helyzettel. Elő a fogasról a kedves duplát, egy fütty — s dédelgetett vizslánk, ki reggeli első találkozásunkkor nagyot ásítva, farkát csóválva nyújtózkodik, mintha figyelmeztetni akarna okos szemével, hogy ma felvirradt a nagy és nevezetes nap, fel gyorsan, jertünk őszi kedvenc helyünkre, a rétyi nyírbe.

Mert nemsokára csak a ködök hazájából, a sűrű magas fenyvesekből hangzik alá a kopóhajtás, vagy a hajtók éktelen lármája, mely utóbbi mulatság semmiesetre sem kedvesebb az erdei szalonkának keresve való vadászatánál.

Egy ily napon a rétyi nyírben ezernél több lövés esett — valódi hadjárat — s több száz erdei szalonka festé vérével a dértől fakult harasztot.

Igy tart ez addig, míg a tócsák szélén a mocsár annyira befagy, hogy lágy csőrével abból táplálékát meg nem szerezheti, a midőn azonban egy hideg éj után hírmondó sem marad belőlük. Ily szalonkabőséget, melyhez hasonlót széles e hazában nem lelhetni, csak a gácsországi mocsaras berkekben, északi Kárpátaink alján és Kis-Ázsiában, Anatóliában találhatni, mely utóbb említett helyen rendszerint ki is telet s tavasszal márczius táján, az esthajnali csillag fel-tűntekor megérkezve, sokszor esti húzáskor hangsúlyosabb lüktetésbe hozza szívünket. *Lásár Lajos.*



ezt e rovat hasábjain már többször leirtuk; végül kanadai balszamba tesszük. Itt figyelmeztetünk, hogy sok állatnak (kutya és macska, egér, vakondok, denevérek, tyúk stb.) bolhája lényegesen eltér az emberi bolhától. Ezeket mind részletesen itt le nem írhatjuk, de legalább a kutya, vagy macskán élő fajtól készítsünk hasonló módon néhány preparátumot.

Áttekintésre 20—25-szörös nagyítás elegendő. A kétoldalt összenyomott, vörösesbarna színű testén látjuk az aránylag apró, mellső részén lekerekített *fejet*. Fekete szeme mögött, kis gödörben rejtve találjuk a *csápot*, melynek harmadik, utolsó íze mély bevágásokat mutat. A fej mellső alsó részén vannak a szúrásra és szívásra alkalmas *szájrészek*, melyeknek pontosabb megfigyelésére azonban jóval erősebb (150—200-szoros) nagyítást kell alkalmaznunk. *Felső állkapcsai* hosszúak, vékonyak, fűrészos szélűek; ezeken kívül még egy páratlan *sima szűrő sertéje* is van; az *alsó állkapcsok* rövidek, háromszög alakúak és hosszú négy ízből álló *tapogatót* viselnek, melyeket sokáig csápoknak tekintettek. Végre ide tartozik még a hasított és négy ízből álló *alsó ajka*, mely a felső állkapcsok és a szűrő serte számára hüvelyalakú tokot képez.

Feje mögött következik három gyűrű, az *elő-, közép- és utó-tor*, melyeknek mindegyikéhez egy pár láb izül. A mellső lábpár a legrövidebb, az utolsó, ugrásra alkalmas, a leghosszabb. A láb részei: a hatalmasan kifejlődött *csipő*, az apró *czombgyűrű*, a kétoldalt összenyomott és széles *czomb*, a hátsó szélén fűrészos és szőrös *lábszár* és végre az öt ízecskéből összetett *lábfej*, melynek utolsó íze két *karmot* visel.

Valamennyi testrész közül leghatalmasabb a 9 gyűrűből álló *potroh*; utolsó két gyűrűje apró; mindegyik gyűrű egy háti- és egy hasi-lemezből van összetéve; az első hét gyűrű háti lemezén jól láthatók a *légrések*. Az utolsó gyűrű szőrös tapadókorongot képez. *Himeknél* a potroh vége fölfelé kanyarodik; gyűrűi keskenyebbek és szorosabban állanak egymás mellett; a bőrön át jól láthatjuk a párzási szervek spirálisan hajlított nyújtványait.

A jóval nagyobb nőstény potrohgyűrűi, különösen ha a potroh petékkal telt, egymástól elváolodnak, az egész potroh kitágul. A kutyán élő bolha (a macskán ugyanaz a faj tartózkodik) az emberen élőtől fajtág különbözik.

Elteltekintve a részletektől, első tekintetre is megkülönböztethetjük e két fajt, amennyiben a kutyabolha fejének alsó oldalán, valamint az első torgyűrű hátsó szélének mindkét oldalán 7—9 fekete színű, hátrafelé irányult *tüskét* visel. Hogy e két faj pontos megkülönböztetése is bírhat olykor gyakorlati fontossággal, a következő eset tanúsítja. Münchenben két kisasszony lakást bérelt; ha azt is megmondjuk, hogy mindegyik kisasszony

egy-egy kutyával hurczolkodott be, úgy körülbelül e hölgyek kora felett is tájékozva lehetünk. Nehány nap múlva a lakást ott akarták hagyni, azzal indokolván eljárásukat, hogy a lakás hemzseg a bolháktól. A gazda azt állította, hogy az ő lakása tiszta volt és hogy a bolhákat a kisasszonyok kutyái cipelték oda. Pörre kerülvén a dolog, a szakértők megvizsgálták a lakásban levő bolhákat, melyeket azonnal kutyabolháknak ismertek fel, mi által a pör a háziúr javára dőlt el.

Hogy a kutyabolha alkalmilag az embert is kínozza és viszont az ember bolhája átmenetileg a házi állatokon is tartózkodhatik, bebizonyított tény.

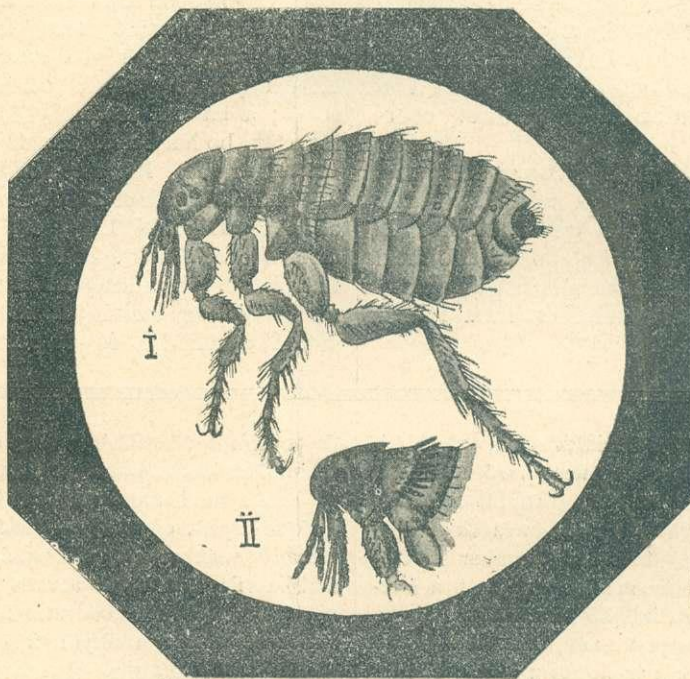
Azelőtt gyakrabban »idomított« bolhákat lehetett látni, melyek négyesével, hatosával apró kocsi, vagy kis ágyú elé voltak fogva és ezt tovább húzták. Az idomítás abban áll, hogy elszoktatják az ugrálástól, amit azáltal érnek el, hogy lapos, üvegfedelű skatulyákba zárják. A bolha minden ugrásnál jól beleüti fejét az üvegfedélbe, mire azután csakhamar egészen felhagy a helyváltoztatás e nemével.

Ezt tudva, az ember a piczi kocsi, hám, ágyú stb. finomságát és apró voltát még jobban csodálja, mint az idomított bolhákat.

Végre még megjegyezzük, hogy a bolha nagyságához képest egyike a legerősebb állatoknak, amennyiben 70-szer akkora súlyt képes tovább húzni, mint a mennyi saját testének a súlya; a ló 6—7-szer annyit húzhat tovább, mint amennyi testének súlya.

Könnyűséggel és többször egymásután is néhány százszor akkora ugrik, mint testének hosszúsága, míg az ember csak nagy erőltetéssel képes teste hosszúságának kétszeresét, vagy háromszorosát ugrani.

Kohaut Rezső.



I. Emberi bolha (nőstény) 20-szorosan nagyítva; csak az innesső oldalon levő lábak vannak lerajzolva. II. A kutyabolha testének mellső része 20-szorosan nagyítva.

Őszi . . .

Őszi halálából
Teltámad az élet,
Ezernyi virági
Mézónek, mesgyének
Mjra tavaszt élnek!

Mondd, ki tavaszt küldtél
É szürke világra,
A sziv virágának
Mért nincs újulása,
Csak egyre mulása?!



Ferencsi Simon.



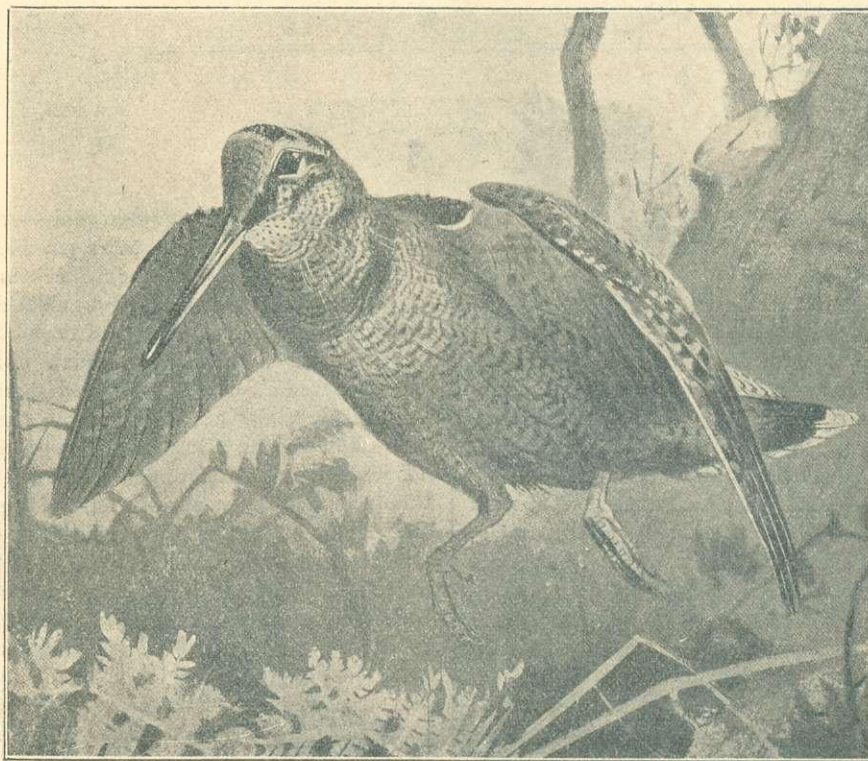
ORNYITKOLÓGIA.

Az erdei szalonka fészkelési viszonyairól.

Az eddigi tudományos kutatások alapján körülbelül megállapítható, hogy az erdei szalonka földrajzi elterjedési köre az Atlanti oceántól egész a Csendes tengerig terjed; a mi azonban tulajdonképeni hazáját, tehát költési övét illeti, ezt Európa északibb tájain, nevezetesen a Skandináv-félszigeten és Oroszországban kell keresnünk. Természetesen ez nem zárja ki ama tényt, hogy kedvenc hosszúcsőrű vándorunk idébb, Európa délibb tájain is ne fészkelne; sőt ellenkezőleg, W. der Mühle gróf, Brehm, Hoffmann, Diezel sat. jeles buvárok összehangzó állítása szerint Közép-Európában a költési-öv legdélibb határa a 45. és 46. szélességi fok közt látszik feküdni; így a svájci előhegyek, a tiroli és felső-olaszországi alpesek volnának a legdélibb költési helyek. Európa délkeleti részében a költési-öv legszélsőbb határa kissé messzebbre nyúlik ki dél felé, a mennyiben gróf Mühle állítása szerint az erdei szalonka szórványosan Görögország északi részében is fészkel. Megjegyzendő, hogy a mennyiben az eddigi — korántsem teljesen kimerítő és bevégzett — buvárlatok adataiból megállapítani lehet, Dél-Olaszország és Spanyolország nem képez fészkelési helyet, a mennyiben ez országokat a hosszúcsőrűek már február, vagy márczius első felében — bezárólag ugyane hó végéig, a mi kivételes — elhagyják. — Az erdei szalonka tulajdonképeni nyári hazája az Alpesektől északnak kezdődik. Ausztria, Magyarország, Bajorország, Württemberg és a Badeni nagyhercegségben, valamint Schwarzvaldban, a sváb-alpesen és a határos erdőborította dombláncokban már *rendes*, sőt némely vidéken *gyakori* fészkelő madár; különben is mint a többi szorgos megfigyelés adatai beigazolták, a 48. szélességi fok felett egész Európában mindenütt fészkel ott, a hol kiterjedtebb dombos és magasabb erdőségek terülnek el. De nyugat felé — mint a kutatások révén kiviláglott — sokkal ritkább a szalonka, mint a keleti részekben; és a gyér előfordulással — úgy látszik — lépést tart a fészkelők feltűnően csekély száma. — Az erdőben épen nem gazdag Franciaországban és Belgiumban egyike a legritkább fészkelőknek, míg ellenben a Kárpátokban nagy számmal költ. Általában hazánkban a *gyakoribb fészkelőhöz tartozik* s korántsem csak mint átvonuló vendég ismeretes. Nálunk való fészkelése azonban szórványos, csak egyes kiválasz-

tott vidékekre látszik kiterjeszkedni — a nagy magyar Alföld teljes mellőzésével, természetesen oly területekre, melyek a fészkelési terephez kötött igényeknek megfelelnek. Ebből folyólag fészkelésre leginkább hegyes vidékeket, összefüggő erdőket, *vágásokat* választanak a költési célokból visszamaradt párok, különösen az utóbbihoz vonzódva nagy előszeretettel. De a nálunk maradtak nagyobb kiterjedésű *láperdőkben* is megrakják fészkeiket, mint azt elég gyakran tapasztalták; minek egyébiránt okát adja az a körülmény, hogy az ily helyeken a *giliszták* legszámosabban fordulnak elő. Diezel is mondja, hogy „a költők ama helyeket keresik fel, hol a gilisztákat legszámosabban lelhetik föl, de meg elég sűrűek.“ — Magasabb hegyeinkben kétségkívül legtöbb szalonkafészkek található; de általában véve is tény az, hogy hazánkban sok oly vidék van, melyeken évről-évre, ámbár változó számban az összmennyiséget illetőleg, de mindig található költő párokat, melyek — mint tapasztaltatott — legtöbbször a vidéknek ugyanazon táján-pontján szoktak mintegy következetesen, családalapítás végett elszóródni. — Hazánkban — a szalonkákra nagyon fontos terepviszonyok és megélhetési feltételek tekintetében — kétségkívül az országot félkörben övező Kárpátok tekervényes hegylánczai és kiválóan az északnyugati Kárpátok nyújtanak nekik előnyös és keresett fészkelési helyet, hol — mint érintők — feltűnő számmal költenek is, a mennyiben a henyefenyővel bevont területek s áthatlan fenyves vágások s az azok aljában nagy mennyiségben található földi giliszta — mely mellesleg legyen megjegyezve, a legkeresettebb, úgyszólván *mellőzhetlen* szalonkatáplálék — valószínűleg nagy vonzóerőt gyakorol a telepedőben levő hosszúcsőrűekre. És itt eszmelánczolatnál fogva megjegyezzük, hogy a *giliszta*, mint tápszer, mely a serdülő fiatal madaraknál is nagy szerepet játszik, — úgy látszik főleg azon tényező, mely a *hely* alkalmassága mellett főfontossággal bír a fészkelési hely megválasztásánál. Valószínűleg eme körülményre vihethető vissza talán, sőt kétségtelennek látszik, hogy tulajdonképeni költési zónájukat épen ez okon helyezik Európa északibb tájaira, a nyirkosaljú, gilisztadús rengetegek világába. — További tárgyalás alá véve az erdei szalonka költési övének kiterjedését, — minthogy én is csak ezekkel megegyezőket sorolhatnék föl a fönt általam elmondottak kiegészítéséül — egyszerűen csak idézem Hoffmann kitűnő szalonka-munkájából az idevágó részleteket az alábbiakban: »Ama, hajdan még Angliában is elterjedt nézet, hogy ott csak kevés erdei szalonka költ,

újabb megfigyelések által megdöntetett. A. G. More bebizonyította, hogy az erdei szalonka Anglia és déli Skócia majdnem minden egyes grófságában fészkel és pedig gyakrabban az északi, mint a déli tájakon; Írlandban is ismételten figyeltek meg fészkelő szalonkákat. More szerint kétséget sem szenved, hogy újabb idő óta költés czéljából Angliában több szalonka szokott maradni, mint előző években s e körülményt az erdőségek nagyobb kiterjedésének tulajdonítja, nevezetesen pedig a mind nagyobb területeken ápolt túlevelű erdőknek. T. Monk a 70-es évek közepén nagy gonddal gyűjtött adatokat Lewesben, az erdei szalonkáknak East Sussex-be (21 község) való költésére vonatkozólag s becslése szerint ott évente 150, egész 200 pár szokott fészkelni. Az angol vadászati írók ezenkívül állítják, hogy az Angliában költő és ott áttelelő erdei szalonkák nagyobb része őszkor és tavaszkor átvándorol s ez időtáiban a közeli kisebb sziget-csoportokon is (Hebri dák, Shetland-szigetek) meg szokott állapodni. — Közép- és Észak-Németországban talán sehol sem hiányzik a szalonka, hol költéséhez alkalmas vidéket talál, nevezetesen kiterjedt, nem túl száraz s lehetőleg kissé dombos erdőket, különösen pedig olyanokat, melyekben széltörések, tisztások és marhalegelők váltakoznak. Ily helyeken azután évente majd kisebb, majd nagyobb számban szoktak fészkelni, a szerint a mint a helyi viszonyok kevésbé, vagy inkább kedvezőek. — Rügen-szigeten nem fészkel az erdei szalonka; de azért ott, elég csodálatosan, június végén, sok, legtöbbször fiatal (talán mind az?) szalonka szokott meg-



A „HOSSZÚCSŐRŰ VÁNDOR.”

Thorburn rajza

jelenni. Az őszi húzás Rügen-szigeten viszonylag igen jelentéktelen s mindenesetre sokkal gyöngébb, mint a tavaszi; Helgolandban pedig megfordítva az őszi húzás az élénkebb a tavaszinál. — Oroszország keleti tengervidékein a szalonka gyakran költ s az európai Oroszország északibb tájain is, egész a 65. szélességi fokig s a költési idő alatt mindenütt és nagyon el van terjedve. Skandináviában s főképen Svédországnak inkább délnek fekvő vidékein, így például Vestgotlandban az erdei szalonka meglehetősen számban fészkel, sőt még északibb vidékekre, Lapland-ba is elszáll, ott tehát átlépi az északsarki övet is. Wallengreen szerint Svédországban a legészakibb rész, hol e madarat megfigyelték, a Gellivare, 67° 20 északi szélesség alatt, ahol az, tavaszkor, május 15-ike táján szokott megjelenni. Megközelítőleg ugyanazon szélességi fok alatt figyeltek meg három erdei szalonkát F. és P. Godman angol utazók 1857-ben Bodö közelében, Norvégia nyugati partjain, melyek az esti szürkülésben dörögve húztak. Általában azonban a bérczes Norvégiában sohasem szokott oly távoli északon előfordulni a szalonka, mint Svédországban.

Grönlandban épen nem fordul elő, Islandban pedig csak igen ritkán, mint eltévedt vándor-madár. Ázsiában az erdei szalonka költési köre jóval terjedtebb s egyúttal inkább dél felé húzódik egy kissé, mint Európában, — a minek oka a nagy klimatikus eltérésben és a hegyláncoknak egészen másnemű csoportosulásában rejlik. Észak felé Ázsiában (Szibériában) úgy látszik nem terjed ki oly magasra az erdei szalonka költési öve, mint Európában, azaz a szélső határa a 60. szélességi fok; ellenben dél felé sokkal tovább terjed, mint Európában. Európában a legdélibb határ, hol az erdei szalonka rendszeren fészkelni szokott — mint már fentebb is említve volt — a 45. és 46. szélességi fok között keresendő, ellenben Ázsiában e kör határa behatol a 27. fokig, sőt talán még délibb vidékekre is. Kaukázus erdeiben, tehát a 40. 45. szélességi fok alatt, dr. Radde szerint igen sok erdei szalonka fészkel. Himalájában

pedig költ a szalonka egész 3000 méter magasságig a tenger színe fölé. Jerdon szerint (Birds of India): „a hegyi lakók (Himalájában) biztosítanak, hogy a szalonkák a hegységben a hó közelében jelentékeny számban költének. Ez időtájt láthatni őket az esti szürkülésben a magas fekvésű tisztások és erdősélek fölött meglehetősen magasságban s különféle irányban röpködni, mialatt egy hangos panaszos (!) hangot hallatnak. Hasonlót figyelt meg Valter Shervill őrnagy a Sikkin belsejében“ (Észak-indusi része a Himalájának a 27. és 28. szélességi fok között.) — Miután a fentebbiekben kedvencz hosszúcsőrű vándorunk tulajdonképeni hazáját, mint nyári tartózkodási he-

lyét (illetve költési zónáját) tüzetesebben meghatároztuk, áttérhetünk a szorosan hazánkat illető fészkelési viszonyainak részletes tárgyalására. Legfőnt elmondottakból kitűnik, hogy az erdei szalonka nem csak átvonuló vendég, de költ is nálunk. Hanem azt, hogy a költő szalonkák megmaradnak-e a vidéken, a hol családot alapítottak, a vadászati idény bekövetkeztéig, vagy pedig, ha a fiókok annyira megerősödnek, hogy a vándorlást kibírják, akkor elmennek-e nyári szokott helyeikre: azt teljes pozitívitással megállapítani nem lehet; azonban föltehető, hogy ha már költésre valahol megállapodtak, onnét nem távoznak el (?), legfőlebb a nyár melege elől a hidegebb, hegyes oldalakat keresik fel. — Z. H. F. közlése szerint (Vadászlap), a szalonka-család szeptemberig, az őszi vándorlás közeledtéig, együtt marad. És ezt tapasztalásból tudja. Ugyanis — mint elbeszéli — az ismert fészkekben talált fiatal szalonka-nemzedéket augusztus elején, rendszeren már lombos vágások közelében levő, 60—70 holdnyi vegyes ültetvényekben s pedig mindig családonként találta; s ha a fiatalokat első találkozáskor lövésre elég erőseknek nem tartotta, 8—10 nap múlva

ugyanama tájon biztos eredménnyel kereshette fel ismét őket. A fiatal szalonkák — megjegyzi említett megfigyelő — augusztus elején a foglyászat kezdetével, ha kifestve is, de kinőve nincsenek s a sárszalonkánál nem nagyobbak,*) növéstük azonban gyors lehet, mert augusztus vége felé akkorák, mint az öregek s a helyet már nem tartják meg; ilyenkor egyes példányokkal is csak ritkán találkozhatott, miből igen helyesen azt következtetheti, hogy az öregek kinőtt fiakat elhagyván, azokat saját farsukra bízzák. — Az erdei szalonka költését tovább szellőztetve — igaz ugyan, hogy elszórtan igazi hazájuktól távol fekvő területeken is található szalonka-fészkek, így hazánkban is; mindamellett az nem szenvedhet kétséget, hogy az erdei szalonka valódi költési zónája észak. Hogy ennek dacára égüvünk alatt, illetve nálunk is alapítanak családi tűzhelyet, anrak megvan a maga fontos, de egyszemind igen természetes oka, voltaképen egy *kényszerítő* körülmény, mely

*) Ezek valószínűleg a második költésből valók voltak.

azonban a természet törvényeiben gyökeredzik. Ugyanis ama szalonkánál, melyek idébb, vagyis Európa délibb tájain, illetve hazánkban költenek, tölvonulásuk alkalmával korábban jelentkezik a fajtartási ösztönzet; ennek az ösztönzetnek azután eleget téve, a *rendes időnél előbb párosodnak*, minek folytán, igen természetesen, utalva vannak a családalapításra, a dolog természetes rendjéhez képest: *kényszerülve*, fészkeknek a szokott időnél előbb s igazi hazájától távol való megrakására — mint azt *Diezel* is ki'ejti kitéző munkájában. S ez a megokolás nem csak a legdélibb tájakon költőkre, de a hazánkban fészkelő szalonkákra vonatkozólag is, tehát általában véve is áll, nem véve ki a *közönséges sárszalonkát*, de sőt a nagy faj *szélkiáltót* sem, mely madarak — épen mint kedvencz hosszúcsőrű verdegünk — csak a szaporítási kényszernek hódolnak akkor, midőn nálunk, igazi hazájuktól távol, a fajtartási ösztérek eleget téve, családi tűzhely alapításához látnak.

(Folyt. köv.)

Lakatos Károly.

VADÁSZAT.

Az idei berlini agancskiállításról.



A németek ez évi agancskiállítása január 27-én nyílt meg és február 14-én záródott.

Az idén nem érte a kiállítást az a szerencse, hogy a császár jelenlétében nyilhasson meg, mivel a felséges vadászúr a megnyitás idejét Angliában volt kénytelen tölteni.

A kiállításon az agancsok a következőképen lettek osztályozva:

1. Németországi szarvasagancsok.
2. Németek által külföldön elejtett szarvasok agancsai.
3. Németországi dámlapátok.
4. Német vadászok által külföldön szerzett dámlapátok.
5. Németországi zergekampók.
6. Német vadászok által külföldön lőtt zergék kampói.
7. Németországi őzagancsok.
8. Német vadászok által külföldön lőtt őzek agancsai.
9. Jávorlapátok.
10. Vegyesek.

A 286 darab szarvasagancs közül díjazva lett 62. Az első díjat nyerte *Pless* herceg 1900. szeptember 11-én felső Porosz-Sziléziában elejtett 20-asa, mely nálunk is méltó feltűnést keltett volna, amennyiben a rózsza körmérete 27 cm., az ág körmérete a rózsza felett 21 cm., az agancsszárak hossza 121 cm., az agancsszárak szétágazása pedig 136 cm. Az egyik első díjat a *Vilmos* császár által szeptember 27-én terítékre hozott páratlan 24-es nyerte az ő híres rominteni területéről. Külföldről csak Magyarország volt számbavehetően képviselve. *Ratibor* herceg egy 16-os és egy 14-essel nyert díjat, azonkívül még két magyarországi szarvas díjaztatott.

A 76 dámlapát közül 14 nyert díjat; köztük egy magyarországit is kitüntettek.

Az őzagancsok, melyek a kiállításra küldettek általában elég jó minőségűek voltak s összesen 69 díjaztatott; a legtöbb díjat a pommerániak vitték el. *Magyarországból* csupán egy volt kiállítás, még pedig *Koburg Fülöp* herceg vadászterületéről.

Az 55 zergekampó közül csak 13 volt németországi, de valami feltűnő szép példány alig akadt köztük.

Jávorlapát csupán 5 volt kiállítva, melyek közül 3 Norvégiából került.

A kiállítás díszét nagyon emelte a külföldről s részint a tengerentúli országokból került szebbnél szebben preparált érdekes állatok sokasága. Ezek között méltó feltűnést keltett egy Erdélyből került barna medvebőr, melynek viselője állítólag 208 kilót nyomott. A bejárattal szemben egy óriási kiömlött gorilla vonta magára a közfigyelmet, míg *Schillings* afrikai utazó keletafrikai kiállítása maga egy egész külön termet foglalt el.



I.

Az apróvad befogása s kamarákban való átteleltetése.

(Folytatása és vége)

A imént leírt teletetőkön kívül még nagy, világos és szelős kamarákat és istállókat is fel lehet használni a foglyok telettetési céljára. Az ily helységeket azonban használat előtt megtelelően elő kell készíteni, t. i. elsőbben is ponyvaményezettel (2 vagy 3 méter magasban) látjuk el, hogy a föl-röppenő foglyok magukat össze ne verjék; majd kihomokozzuk a padozatot 7—8 cm. vastag homokréteggel, a sarkokban pedig faagakból és fenyőgalyakból búvóhelyeket készítünk. — A mi az etetés üzemét illeti, a szabadban levő nyitott kamaráknál szabályul veendő, hogy addig, amíg a nagy havazások be nem állanak s a foglyoknak nyújtott eledelt a hó gyorsan el nem lepi, minden táplálék a kifutóban szórandó. Minthogy pedig a fogly folyton kotorász, úgy a kamarában, mint az udvarban rendes tápszerén kívül lazán összekötött s félig kicsépeelt buzakévéket, félig érett kölescsomókat, czirok-czímert és töre-

ket helyezünk el. Régi megcáfolhatatlan igazság az, hogy a fogoly helyes és oly módon való telettése, hogy a kamarákban tartott vad alkalmas tenyészanyagúl szolgáljon, *leginkább annak gondos etetésétől függ* — mondja egy tapasztalt szakember (Vadászlap) igen helyesen. Ennek tekintetéből tehát arra kell ügyelnünk, hogy ahhoz hasonló eledelt kapjon, mint a milyent magának szabad állapotban keres. Tudva, hogy a fogoly szabad állapotban szemet és rovarot eszik, de kivált télen zöldet és nyersert is csipéget, a mi táplálékánál némileg a vizet pótolja s tavasszal egész szervezetének tisztításául szolgál: arra kell ügyelnünk, hogy a kamarában tartott fogolynak nyújtott táplálék is ezen kívánalmaknak megfelelően és pedig azért, mert a csupán szemennel telettetett fogoly, ha tavasszal zöldelő vetésre kerül, ennek mohón nekiesik és hasmenésben vagy elvész, vagy annyira elgyengül, hogy vagy igen későn, vagy éppen nem párosodhatik. — Rovar télen nem igen jön s így csak a száraz szemről és zöld, vagy nyers tápszerekről szólhatunk. Tudjuk, hogy a fogolynak legkedvesebb eledele a vad mohar magja s hogy köles, czirok és búza, vagy egyéb gabonaműveket csak akkor keresi, ha fűmaghoz nem igen jut; minthogy azonban a táplálék változtatása a helyes tartásnak egyik főtenyezője, a kamarában való etetést is ezen alapra kell fektetnünk. Maggal telt vadmohar rendelkezésünkre nem igen állván, e helyett oly időben kaszált takarmány-mohart használ-

tolhatjuk. Erre né. ve legalkalmasabbak a czikekre vágalt káposzta és répa-fajok. A friss táplálék nyújtását akkép kell intézni, hogy az elzárt vad, a száraz mellett, nyersert is mindig találjon az udvaron; különben igen mohón reá kap, mi a t:1 elején nem kívánatos, míg ellenben tavasz felé, midőn a fogoly szabadban is leginkább zölddel táplálkozik, természetének a kamarában is megfelel. — *A fázánok kiteleltetésénél* ugyanazon elvek érvényesülnek, mint azt a foglyoknál előadtam. A rendes, lehetőleg azonban változatos táplálék mellett fődolog a tisztaság; valami különös elbánást azonban a fázánok átteleltetése nem igényel s e tekintetben felesleges volna némely könyvek nagy részletességgel kiczirkalmazott tantételeit követni. A mi a táplálékot illeti, a kamarákban átteleltetett szárnyas vadat általában mindenütt szemes eledellel, u. m. kukoricza, árpa, zab, búza, rozs stb. szokták etetni. A tisztán szemes eledelre szorított vad azonban tapasztalás szerint könnyen megbetegszik, elsatnyul, sőt el is pusztulhat; ha tehát azt akarjuk, hogy a fázán, általában a telettetre bekamrázott szárnyas vad, jól átteleljen és a következő tavasszal a fajfentartás czéljának és rendeltetésének eredményesen megfelelhessen, úgy okvetlenül olyan eledelket is kell nyújtanunk a szemes eledelen kívül, a melyekkel a szabadban is táplálkozni szokott, t. i. növényi (s ha csak lehetséges, állati) anyagokat, így a répa-szeleteket és káposzta-leveleket. A legjobb táplálék minden bizonynyal a tiszta búza és

kukoricza répa-szeletekkel, vagy pedig zöldséggel kombinálva; ha módunk van benne, a fázán-eledel közé apró szemű babot és fehér borsót is elegyíthetünk, valamint egyéb

termény-féléit is, a fősúlyt azonban a már kiemelt ételneműre kell fektetni. Az eledelét szélesen kell a földre szórni, hogy lehetőleg minden egyes fázán az eledelhez férjen; hogy pedig a tiszta friss víznek hiányozni sohasem szabad, arról beszélni is fölösleges. L. K.



A gróf Dessewffy-féle kakasmezül fázán-tyúk.

jünk, melynek czimere már kifejlett, de magja tökéletesen megérve még nincs. Egyébiránt a száraz takarmányt mindig szalmájában vagy sásában s a mennyire lehet, laza kötésű csomókban nyújtjuk s hogy a fogoly kotorászó természete is kielégíthessék, búza-töröket és széna-murvat is szórjunk részükre. Az ily módon szórt táplálék, a száraz vagy nedves időjárás szerint, minden másod harmadnap eltisztítandó és frissel cserélendő fel, mely alkalommal az udvar kiséprendő és száraz homokkal betérítendő. Ha az udvar egyik-másik helyét fű, vagy kicsirázott gabona verné fel, ez megahagyandó; szalmás gabona különben, kivált zord időben és erős havazások alkalmával, magába a kamarába is helyezendő. — A foglyoknak nyújtandó nyers, vagy zöld táplálék telettetésükben főtenyező lévén, annak mikénti és mily arányban való nyújtására kellő gondot és figyelmet kell fordítanunk. Miután a téli táplálék ezen része leginkább a nyáron bőven felszedett rovarokat és vizet pótolni van hivatva s az emésztő szervek kellő fentartására szolgál, de a fogoly főeledelét nem, vagy csak szükségben képezi, az elzárt foglyok etetését úgy kell berendezni, hogy fő táplálékukat száraz eledel képezze, de e mellett valami zöldet, vagy nyersert mindig találjanak. E végre legczélszerűbb, ha könnyű, sekély ládikákba már kora őszszel búza-csut, vagy rostaalját kezdünk vetni s ezt mindaddig, míg csak lehet, sőt fagygyal istállóban is folytatjuk; e módon a kamarában telelendő vadnak legkedvesebb s legtermészetesebb zöld eledelét nyújthatjuk. Miután azonban nagy mennyiségben befogott vadat gabona-vetéssel ellátni nehéz, ezt más zöld táplálékkal is pó-

A kanróka mint családapa.

T. Szerkesztőség! Tisztelettel reflektálva »A Természet« XIII. számában tett felszólításunkra, mely a rókkák életviszonyaival ismerős és ezt illetőleg eredeti tapasztalati adatokkal bíró szakemberekhez intéztetett, bátor vagyok a kérdésre vonatkozó tapasztalataimat és megfigyeléseimet az alábbiakban rendelkezésükre bocsájtani. Igenis, a kanróka a párosodási időn túl is együtt marad nőstényével; egyugyanazon rókalyukban tartózkodnak, sőt gyakran együtt tartják vadászati kirándulásukat is, ami az egymáshoz való ragaszkodásnak, rekte jó házastársi viszonyoknak kétségtelen bizonyítéka. Hogy pedig a kanróka nem csak párja, hanem ivadékaik iránt is a legönzetlenebb apai vonalommal viseltetik s azok táplálása és nevelésében is igen tevékeny részt vesz, — erre nézve özőnét a bizonyítékoknakhozhatnám fel s hozhatna fel ilyeneket bizonyára minden hivatásos vadász, kiknek több alkalmuk van a rókkák életét megfigyelni, mint némely szecsessziós zoológiát csináló czikkíró uraknak, kik eredeti tapasztalatok híján czifra természeti históriák higondolásában gyakorolják magukat az igazi tudomány megbecsülhetlen kárára, a köz-tudat félrevezetése s egyben a valódi szaktudós zoológusok mérhetetlen bossuságára is, épen mint a mostani esetben. — Megemlítem még a felvetett kérdés lényegére vonatkozólag, hogy a kanróka nem csak saját ivadékaik iránt viseltetik a legmelegebb szülői érzellemmel, hanem az örökbefogadásra is nagyon hajlandó. Sokszor tapasztaltam ugyanis, hogy az elpusztított szülőknél helyébe lépett s az idegen ivadékokat örökbe fogadta, táplálta és nevelte, sőt veszel-



esetén el is vezette azokat valamely új otthonba. Gyakran előfordult az, hogy a nőstényrökát elfogván, a kanróka a fiatalokat elszöktette. — Tudjuk, hogy a nőstényröka néha 9—11 kölyköt is vet és vaddús vidéken érhető, hogy azokat a kan nélkül is eltarthatná; — ámde vadszegény vidéken nagyon is szüksége van a kan segítségére, hogy a család szükségét ne szenvedjen, — és az apa a legnagyobb buzgósággal meg is felel ez iránybani szülei kötelmeinek, amiről egy kis utánanézés révén könnyű meggyőződést szerezni. — Persze, ha a kanróka kölykezés előtt elpusztult, hiába várjuk a lyukhoz — s így azt gondolhatná az ember, hogy a rókaapa hűtelen családjához s a fiak nevelésében stb. nem vesz részt. Volt eset, hogy egész nap lest álltam s nem jött egy öreg sem a lyukhoz, — de este biztosan eljöttek s érdekes, hogy az öregek közül, amelyik előbb érkezett s veszélyt érzett, ugatással értesítette a másikat. — Szóval megczáfolhatlan tény az, hogy a kanróka a legjobb családapa, szereti, ápolja, eteti, sőt alkalmilag meg is védelmezi családját. Vadászúdvözzel! *Perbál*, 1901. márczius 3.

Kormány Mihály,
magy. kir. erdőáltiszt.

*

T. Szerkesztőség! Reflektálva »*A Természet*« XIII. számában közzétett felhívásukra, tapasztalataim alapján én is mindenben osztom ama nézetet, hogy a kanróka egyike a leghűségesebb, legragaszkodóbb s leggondosabb családapáknak az állatok között. Táplálja fiait, de sőt a kölykezés napjaiban párját is s állandóan őrködik családjának biztonsága felett. Nem egyszer lőttem le kanrökát akkor, midőn konczzal szájában a rókalyukhoz érkezett, Vadászúdvözzel! *Gödöllőn*, 1901. márcz. 8-án.

Plecker Alfons,
m. kir. erdőáltiszt.

*

T. Szerkesztőség! Van szerencsém tudatni, hogy múlt évben *Kosztics Labud* úrral egy rókátanya kiásása alkalmával 6 fiatal s az öreg nőstényröka mellett az *öreg kanrökát is ott találtuk* s együttesen a többivel együtt kiástuk a rókalyukból. Tisztelettel! *Budapest*, márczius 3.

Vacsula Rezső.

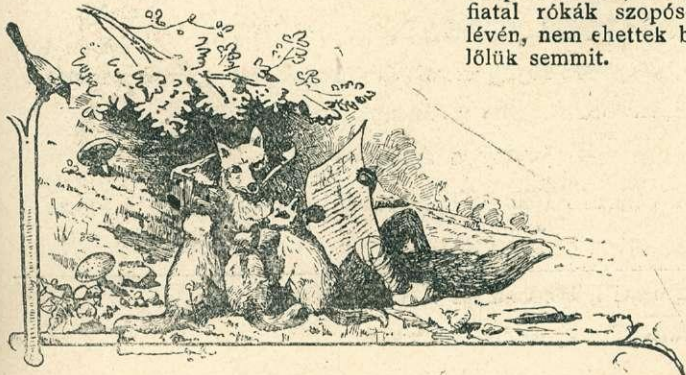
*

Szűcs József, a gödöllői kir. udvari fáczános fáczánosra egy hosszabb levélben — melynek leközöléséhez azonban nincs elég terünk, — szintén ama tapasztalatának ad kifejezést, hogy a kanróka szorgalmasan táplálja fiait, eleséget hord a rókalyukba s egyáltalában a leghűségesebb, leggondosabb családapának mutatkozik.

*

»Segít-e a kanróka a szukának a kölykek táplálásánál?« — ily cím alatt a »*Vadászlap*« folyó évi 6-ik számában a következő közlemény foglaltatik: Sokszor felmerült már az a téves hit, hogy a kanróka nem segít a szukának a kölyköket táplálékkal ellátni s azt teljesen a szukára bizza. Egyik német szaklapban alaposan meg van czáfolva ez a bahit. Ugyanis Braunschweigben H. erdőtanácsos egy oly kotorek kiásásánál volt jelen, melyből a szukat három nappal azelőtt ellőtték s ebben nem kevesebb, mint 22 fiatal nyulat találtak. Hogy az öreg kan három nap alatt hordta össze ezt a nyúlmenyiséget, ahhoz kétség már azért sem férhetett, mert valamennyi nyúl érintetlen

állapotban volt, mert a fiatal rókák szopósok lévén, nem ehettek belőlük semmit.



TUDÓSÍTÁSOK.

T. Szerkesztőség! Kedvelt kanári madaram divánom végénél egy asztalkán elhelyezett kalitkában lakott. Az idei szüniidőben történt, hogy feltűnt madárkám roppant étvágya. Napjában háromszor-négyszer kapta teli vályúját s mindig üres volt. A füttyülést abbahagyta s napjában több ízben félelmet jelző hangon sipákolott. Sokáig nem kutattam a dolgot, míg végre is felköltötte kíváncsiságomat és figyelni kezdtem. Következő reggel, midőn a takarítás befejezéseül a mandika is enni kapott, nem engedtem elsötétíteni a szobát s én a szomszéd szobában figyeltem. Madaram nemsokára sipítani kezd — én kinézek — hát egy kis szürke egérke éppen felugrik a diványra, annak karján az asztalkára, kicsi orrával lifelé fordítja a vályú ajtaját s kezd lakmározni a kendermagból. A madárka szárnyverdeséssel és sipákolással igyekszik megvédeni tulajdonát — de hiába. Az egeret mit sem zavarja haragja — hanem nyugodtan falja az eledelt. Ez érdekes látni valót még kétszer engedtem megismételni — tanuk jelenlétében — s azután a czicza tön igazságot. Mandim azóta kevesebbet eszik, de többet füttyül.

Dr. Á. G.

T. Szerkesztőség! A »*Vadászlap*« f. évi első számában egy közlemény jelent meg »Szakirodalmunk érdekében« címmel, ifj. Bartal Aurél úr tollából, a melyben a nevezett t. cikkíró elpanaszolja azt, hogy szakférfiaink mily közömbösek szakirodalmunk irányában. És hogy vajmi kevesen vannak azok, kik tapasztalataikat papírra vetve, egyik vagy másik szaklapban közzé teszik. Engedje meg a tiszt. szerkesztőség, hogy egyet-mást ebben a lapban elmondva, én is osztalokozzam a fentemlített cikkíró nézetiben. Bizony ha mélyebben elgondolkozunk rajta, elszomorít bennünket az, hogy a művelt nyugati államokkal szemben mennyivel hátrább vagyunk mi szakirodalmunkat tekintve. Nem akarom Bartal úr szavait lemásolni. Csakis azt fűzöm még hozzá, hogy azok a szomorú állapotok nemcsak a vadászati szakmában vannak meg, hanem egyáltalában az egész szakirodalmunkban. Lapozzunk csak végig egy pár szaklapot. Mit találunk benne? Lehet, hogy szép és nemes dolgokat is. De bizony ritkán találunk benne oly cikkeket, amelyekben egyik-másik szaktekintélyünk sorolja el gyakorlati ismereteit. És kik annak az okai, hogy csak ritkán olvashatunk ilyen cikkeket? Talán a szerkesztők? Oh korántsem. Hanem igenis azon szakférfiaink közömbössége, akik hivatva volnának szakirodalmunkat fellendíteni. Akik ahelyett, hogy tapasztalataikat papírra vetve, egyes szaklapokban közzé tennék, azt gondolják: »Hisz én úgyis tudom, más meg boldoguljon, ahogy tud.« Hát biz az elég szomorú dolog, hogy vannak egyesek, akik így gondolkoznak. No de talán majd másképp lesz. Bizony egy szakférfiúnak közleményeit, aki tapasztalásból beszél, többre becstülöm, mint egy-egy egész könyvtár szobatudósok által írt művet. Szép a tudomány úgy a theoria, mint a praxis terén, de hát egyik a másik nélkül meg nem állhat. Egyik kiegészíti a másikat. Fel tehát idősebb szaktérfaink! Ragadjatok tollat mindnyájan, kik arra hivatva vagytok. Emeljétek fel szakirodalmunkat olyan magasra, hogy a külföld irigykedve nézzen reánk. Mondjátok el közvetlenül szerzett tapasztalataitokat a szaklapok hasábjain, már csak azért is, hogy az ifjabb generáció mint drágaságot elhelyezhesse ismereteinek tárházába.

Bécsy Vilmos.

IRODALOM.

ÁLLATVÉDELEM. Ily czímen új szaklap indult meg Budapesten a múlt hónap közepén Monostori Károly szerkesztésében és Grimm Gusztáv kiadásában. Az ügyesen szerkesztett, havonként megjelenő szaklap egyszersmind hivatalos közlönye az »Országos Állatvédő Egyesület«-nek. Eddig Magyarországon a kolozsvári állatvédő egyesület igen jól szerkesztett »*Állatok védelme*« című lapja, **Bányai Elemér** szerkesztésében, volt az egyedüli szakorganum s most az ország fővárosában, Budapesten

indult meg egy hasonló irányú lap, melynek programja ugyanegy az említett lapéval: szolgálni az állatvédelem ügyét, terjesztetni az állatvédelmi eszméket. Az »*Állatvédelem*« második, február havi száma is megjelent már és pedig ép oly változatos és gazdag tartalommal, mint az első szám volt, sőt több ábrával is van illusztrálva a hasznos és szórakoztató füzetke. A lap előfizetési ára az »Országos Állatvédő Egyesület« tagjai számára évenként 2 korona, a nem tagoknak 4 korona. Szívesen üdvözljük a magunk részéről is az új szaklapot s szívből óhajtjuk, hogy a nemes cél elérésére, az állatvédelmi eszméknek terjesztésére irányuló buzgó törekvését fényes siker koronázza.

AQUILA a Magyar Madártani Központ folyóiratának „Ez évi 1-2. számát a napokban bocsajtotta közre a központ illusztris főnöke s egyben a folyóirat szerkesztője: Herman Ottó. E szám mind tartalmára, mind illusztrációira nézve egyike a legértékesebbeknek s legkiválóbbaknak. Valóban remek, sőt pompásak azok a rajzok, melyek Kleinschmidt Ottó a „Falco Hierofalco alakköre“ című cikkéhez mellékeltek, mely egyszerűen a lap élén álló közlemény a kettős füzetben Ezenkívül még 9 nagyobb szakdolgozat foglal helyet e füzetekben, melyek közül különösen a »Központ«, Chernel és Almássy dr. dolgozatait emelhetjük ki a jeles dolgozat-gyűjteményből. — Ezuttal a »Központ« beléletéből megemlítjük, hogy a Magyar Ornithologiai Központ az 1901. év január elsejével a m. k. vallás- és közoktatásügyi ministerium ügyköréből a m. k. földművelésügyi ministeriumba ment át, a hol a kir. meteorologiai központi intézet, a Rovartani, a Magvizsgáló- és az Ampelografiai állomások is vannak. Erre a változásra maga a »Központ« is törekedett és dr. Darányi m. k. földművelésügyi minister részéről a legkétségteljes felvételt és támogatást találta. Tudva van, hogy dr. Darányi minister volt az, a ki Chernel István nagyszabású ornithologiai művét létrejönni segítette s a kinek köszönhetjük a Herman Ottó tollából nemsokára kikerülő »Madarak hasznossága és károsága« című népszerű műnek kiadását, szóval a ki mély belátásával az ornithologia terén úgy a tisztán tudományos, mint a gyakorlatias irány felkarolásával elévülhetlen érdemeket szerzett.

MAGYAR ERDÉSZ, erdészeti és vadászati szaklap, szerkeszti Imecsfalvi Imecs Béla főerdész Borsod-Apátfalván. Első évfolyam I-ső szám. Igen szépen kiállított szaklap. — A magyar erdőtiszták közt nincsen senki sem, a ki büszke ne volna arra a fényes multra, amely úgy az Országos Erdészeti Egyesület, mint az »Erdészeti Lapok«-hoz fűződik. Mindnyájan hálával gondolunk az egyesületet alapító, oly hatalmas fejlesztő és fentartó férfiakra, kik ezen tetteikkel a magyar erdészet alapját is megvetették. Ez a biztosan megvetett alap nagy kincsünk, mert ez tette azt lehetővé, hogy a magyar erdészet oda fejlődött, a hol ma áll s kivívhatta a külföld teljes elismerését. Ez az elismerés ne arra késztesen bennünket, hogy eredmény lévén, megállapodjunk, hanem arra serkentsen minden, az egészségnek jóléteért és erkölcsi diadaléért buzgólkodó erdész, hogy az elismerést a közjó és szaktudomány terén vállalt munkálkodással viszonzhassa. Az »Erdészeti Lapok« volt eddig az egyetlen organum, a mely köré sorakozhattak eddig az erdészirok s az a magas színvonal s azok a kiváló cikkek, a melyek megjelentek, tanubizonyságai annak, hogy a magyar erdészet terén a munkakedv és képesség nem hiányzik. De az »Erdészeti Lapok« ugyanis, mint az Orsz. Erd. Egyesület közlönye, hivatalos jellegénél fogva csak megszabott keretek között mozoghat s a gyakran halmazzá gyűlő közlemények mellett a tulajdonképeni szakirodalomnak megfelelő tág tért nem adhat; a

szakkérdések kívánatos arányú megvitatásának pedig nem is juttathat minden alkalommal helyet és mivel havonként csak egyszer jelenik meg, a faeladási és pályázati hirdetményeket gyakran csak megkésve hozhatja az érdeklődők tudomására. Mindezeket összefoglalva, kitűnik, hogy egy új szaklapnak van jogosultsága, mert szükségletet pótol és ha ezt teszi, meglesz a haszna is.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

L. Gy. Olyan új törvény, vagy ministeri rendelet nem létezik, a mely a vaddisznó vadászatát márcziusban tiltaná; hogy pedig ezentúl már április elsejével felszabadulna a nyúl-vadászat hazánkban. — még elképzelni is abszurdum! Azt a zsebnaptárt, melyben ezek a törvényhamisítások foglaltnak, többféle okból ismerni szeretnők; vagy talán a címét mondaná meg az a pénzügyőr úr s hogy hol kapható? Szíves-n vennénk s nagyon kérjük ez ügyben való szíves tudósítást.

P. K. Lapunknak kivétel nélkül ismert művész illusztrátorai vannak. Az inicziálék többnyire Félegyházi Gyula művészi rajzónja alól kerülnek ki, — és tényleg igazsága van Önnek: ezek a rajzok minden tekintetben kiállják az összehasonlítást a híres német és francia inicziális illusztrációkkal.

L. F. Sárd. A Kropacek-féle csendőrségi karabély minden katonatiszti felszerelő-üzletben megrendelhető. Különböző ez a karabély nem vadászni való s mint vadászfegyvert nem ajánlhatjuk.

U. S. Az aczél- és damasztcső használhatóságáról legközelebb írni fogunk. Előre is mondhatjuk azonban, hogy mi (és valószínűleg minden szakember) a damaszt-cső mellett foglalunk állást. Azonban a füstetlen puskaporokhoz vastag aczélcső való.

F. K. Legközelebb egy jegyzéket fogunk közölni a belga fegyvergyáros czégekről.

K. S. Kérdésére lapunk j-ten számában megkezdett cikksorozatban megkapja a kívánt feleletet.

R. M. Bársony István és Lakatos Károly könyveit ajánlhatjuk. Ennek a két írónak a munkái képviselik az eredeti magyar vadászati szép- és szakirodalom kultuszát. A könyvek nálunk is megrendelhetők.

I. B., N. V. és F. T. uraknak. Verseiket nem használhatjuk; egyáltalában, tekintettel lapunk irányára, verseket csak kivételesen (házi poétáinktól) közlünk. Kéziratok visszaküldésére nem vállalkozhatunk.

Telivér setter vizslák. „Brion of Szent-Endre“ többször-díjazott, direkte Lowerack tenyésztéséből leszármazott setter kantól s „Gumpeline-Lolá“tól öt I-ső, két II-ik s három tisztelet-díjat (úgy is, mint a kiállítás legszebb settere) nyert. eredetileg Solm-féle tenyésztésű setter nősténnyel, 3 darab 2 hónapos, erős, sötét színű pompás kölyök, darabonként 60 frt. árban eladó. Ritka pedigreejök velök adatik. Szíves megkeresések Craus Géza Aladár m. kir. erdészhez kéretnek Nagy-Sinkre, Erdély. Ugyanitt eladó olcsón „Waldmann“ díjazott, lovag Suhanek tenyésztésű, 3 éves kan tacsók. 2-3

Eladó egy teljes lovagló-felszerelés urak részére; finom angol gyártmány, igen jó karban, fél áron, vagy cserébe fegyverért. Czim a kiadóhivatalban. 2-3

Eladó egy tescheni 450-es express, két pár csővel és fegyverekkel, igen jó karban, fél áron. Czim a kiadóhivatalban. 2-3



FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰTÖRSZETS SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Czim csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

TELEFON: 18-99.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5312 901. Nyomatott M. Arkovits és Gara-nál, Budapest, Lázár-utca 13.